

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної та слов'янської філології

Курсова робота з арабської філології
на тему:
ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА
В АРАБСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пар 17-19
факультету сходознавства
денної форми навчання
Освітньої програми:
Арабська мова і література
та переклад, друга
східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.060 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша – арабська

АЛФАРЕС ЖАСМІН БАРААЇВНИ

Науковий керівник:

ст. викладач В.Г. Кононенко

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ — 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО- ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ.....	6
1.1 Визначення поняття лексики.....	6
1.1.1 Визначення поняття професійно-термінологічної лексики.....	6
1.2 Загальна термінологія. Поняття термінології в арабській мові.....	8
1.3 Різновиди професійної лексики в українській мові.....	10
1.3.1 Різновиди професійної лексики в арабській мові.....	11
1.4 Класифікація професійно-термінологічної лексики в арабській мові.....	12
Висновки до 1 Розділу.	
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ВЖИВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АРАБСЬКІЙ МОВІ.....	16
2.1 Практичне застосування біологічної лексики в сучасній арабській мові.....	16
2.2 Практичне застосування юридичної лексики в сучасній арабській мові.....	19
2.3 Практичне застосування комп'ютерної лексики в сучасній арабській мові	22
Висновки до 2 Розділу.	
ВИСНОВКИ.....	27
АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Арабська мова є однією з найбільш поширених мов у світі, яка використовується як релігійна, так і державна мова в країнах Близького Сходу та Північної Африки. У зв'язку з тим, що арабська мова має багату історію та культурну спадщину, вона має велику кількість професійних термінів в різних галузях знань, таких як медицина, право, інформаційні технології, наука, інженерія та інші. Професійно-термінологічна лексика є важливою складовою будь-якої мови, включаючи досліджувану мову. Один з найважливіших аспектів професійно-термінологічної лексики в даній мові - це те, що вона базується на класичній арабській, яка є літературною формою мовлення. Тому багато термінів мають своє коріння в класичній арабській мові та є досить складними для розуміння тим, хто тільки починає свій довгий шлях до її освоєння. Окрім цього, арабська мова дуже розгалужена на діалекти, що може ускладнити спілкування між фахівцями з різних регіонів, якщо їх професійна термінологія відрізняється. Незважаючи на ці складнощі, арабська професійно-термінологічна лексика розвивається і збагачується новими термінами відповідно до потреб сучасного світу. Для зручності спілкування використовуються також стандартизовані терміни та термінологічні словники. Більшість термінів у професійних сферах, таких як медицина, право, наука, технології та інші, мають арабське походження та потребують належного розуміння та використання для успішного професійного спілкування.

У курсовій роботі на тему "Професійно-термінологічна лексика в арабській мові" можна дослідити особливості використання та розвитку професійної термінології в арабській мові, визначити її основні риси та виявити тенденції розвитку професійної термінології в сучасному арабському світі. У рамках дослідження можна проаналізувати особливості структури та складу професійної термінології в арабській мові, а також дослідити специфіку її вживання в окремих спеціалізованих сферах, зокрема в медицині, праві, технологіях та спорті. Також можна дослідити історичні та культурні аспекти формування професійної термінології в арабській мові та її взаємодію з іншими мовами. Висновки

дослідження допоможуть зрозуміти важливість вивчення спеціальної фахової термінології для покращення міжнародного спілкування та розвитку професійних знань та навичок.

Історично проблема перекладу професійно-термінологічної лексики з арабської мови на інші мови почалась з появою перекладів наукових та філософських творів з арабської мови в середньовічній Європі. У період Відродження з'явилося більше наукових праць, а отже, збільшилася необхідність їх перекладу. Згодом з розвитком техніки та технологій з'явилася необхідність перекладу термінології з комп'ютерної сфери, а з розвитком міжнародного права - з юридичної сфери. Проблеми перекладу термінологічних одиниць арабської мови на українську досліджували багато українських науковців в галузі лінгвістики, перекладознавства, такі як: О. М. Доманська, М. О Вакулєнко, М. М. Тарнавська та інші. Але в Україні дослідження професійно-термінологічної лексики арабської мови загалом є непоширеними, деякі науковці досліджували лише окремі сфери діяльності, а отже, можна зробити висновок про нестачу досліджень в цій області. **Актуальність** цієї теми полягає у необхідності вивчення проблем перекладу професійно-термінологічної лексики з арабської мови на українську мову, а також розроблення методів та прийомів для її якісного перекладу.

Об'єкт курсової роботи: професійно-термінологічна лексика в арабській мові, зокрема медична, юридична, воєнна, інформаційна та спортивна лексика.

Предмет курсової роботи: дослідження особливостей використання та розвитку професійної термінології в арабській мові.

Мета курсової роботи полягає в наступному: визначення основних проблематичних аспектів перекладу термінологічно-професійної лексики арабської мови на українську мову, зокрема в медицині, праві та інформатиці.

Можна окреслити такі **завдання** курсової роботи:

1. Дослідити характеристики структури та складу професійної термінології в арабській мові.
2. Проаналізувати особливості використання термінології в різних професійних сферах.

3. Вивчити історичні та культурні аспекти формування професійної термінології в арабській мові.
4. Дослідити взаємодію професійної термінології в арабській мові з іншими мовами.
5. Визначити перспективи розвитку професійної термінології в арабській мові.

В ході створення даної роботи були використані наступні **методи дослідження**:

1. Аналіз літературних джерел.
2. Документальний аналіз.
3. Історичний метод.
4. Порівняння термінів в арабській та інших мовах.

Матеріалами курсової роботи слугували оригінальні тексти медичного, юридичного та ІТ напрямку, що містять біологічну, юридичну та комп'ютерну лексику арабською мовою.

Наукова новизна курсової роботи полягає у дослідженні теми, яка є актуальною та затребуваною в сучасних умовах зростаючої міжнародної співпраці та взаємодії різних країн у різноманітних сферах діяльності. Дослідження професійно-термінологічної лексики в арабській мові може мати значущі наукові та практичні наслідки для викладачів арабської мови, перекладачів, науковців, студентів та фахівців, які займаються вивченням арабської мови та роботою з арабомовними партнерами в різних сферах.

Практичне значення курсової роботи полягає у можливості вживання отриманих результатів у практичній роботі з арабомовними партнерами в різнопланових професійних сферах, у підготовці та проведенні інтернаціональних наукових конференцій, в підготовці наукових публікацій та досліджень з теми професійно-термінологічної лексики в арабській мові. Крім того, результати курсової роботи можуть бути використані в підготовці навчальних програм та підручників з арабської мови в університетах та навчальних закладах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1 Визначення поняття лексики

Лексика – це сукупність слів, які вживаються в мові з певною метою і функцією. Лексика визначається як один з основних рівнів мови, який включає всі слова, вживані в мовленні.

Лексика може бути класифікована за багатьма параметрами, такими як:

- за морфологічною структурою;
- за семантичним значенням;
- за ступенем формалізації тощо.

Вивчення лексики важливе для розуміння інших рівнів мови, таких як граматики і фонетика, а також для збагачення словника і поліпшення мовленнєвих навичок.

Лексика може бути класифікована також за:

- стилем мовлення;
- за діалектами;
- регіональними особливостями мови.

Крім того, розрізняють *активну* та *пасивну* лексику. *Активна* лексика - це слова, які людина вживає у своєму мовленні зазвичай, *пасивна* лексика - це слова, які людина знає, але не вживає в повсякденній розмові. Розрізняють також *загальнолюдську* та *професійну* лексику. *Професійна* лексика пов'язана з конкретною професією, галуззю чи науковим напрямом, і має свої особливості термінології та фахової лексики.

1.1.1 Визначення поняття професійно-термінологічної лексики

Визначення поняття професійно-термінологічної лексики є важливою темою для розуміння специфіки мовленнєвої діяльності у фахових галузях, наукових дисциплінах та інших професійних сферах.

Професійна лексика пов'язана з конкретним фахом, галуззю чи науковим напрямом і включає в себе термінологію, спеціальні терміни та вирази, які

використовуються в мовленні представниками цих професій або спеціалістами відповідних галузей знань.

Терміни та вирази професійно-термінологічної лексики є точними та однозначними, що дозволяє уникнути різноманітних непорозумінь та неправильного викладу думок у комунікації між фахівцями, студентами, вчителями та іншими учасниками професійного діалогу. У давні часи, коли люди займалися власним ремеслом, вони створювали свої власні терміни для опису процесів та інструментів, які використовували. Пізніше, з появою промисловості та масового виробництва, професійні терміни стали більш систематизованими та стандартизованими. Наприклад, у середньовіччі лікарі використовували латинські терміни для опису хвороб та їх лікування, такі як "febris" для позначення лихоманки. У 18-19 столітті, з розвитком науки та медицини, з'явилася потреба в стандартизації термінів для уніфікації спілкування між лікарями та науковцями.

Історія виникнення професійно-термінологічної лексики в арабській мові пов'язана з розвитком науки та техніки в арабських країнах. У середньовіччі, арабська мова була однією з провідних мов науки та культури. Великий внесок у розвиток професійної термінології арабської мови зробили вчені-мусульмани, які писали трактати з різних галузей знань, таких як математика, астрономія, філософія, медицина тощо. І саме тоді в арабській мові з'явилась потреба в створенні нових термінів, щоб позначати нові наукові поняття. Значний вплив на формування професійно-термінологічної лексики в арабській мові мали грецька та перська наука, а також індійська математика та наука про астрономію. Інформація про наукові знання з перської, грецької та санскриту була перекладена на арабську мову, що дозволило арабським науковцям отримати доступ до нових знань та розширити свої дослідження. Згодом, впродовж історії, арабська мова продовжила збагачуватись новими термінами та поняттями з різних галузей науки та техніки. Наприклад, в сучасній арабській мові існують спеціальні терміни для позначення технологій, які не існували ще кілька десятиліть тому, такі як "الذكاء الاصطناعي" (*штучний інтелект*) або "تكنولوجيا المعلومات" (*інформаційні технології*).

Сьогодні професійні терміни використовуються в різних галузях, таких як

техніка, юриспруденція, медицина, спорт тощо, і вони продовжують розвиватися та стандартизуватися. Отже, знання термінології та фахової лексики є необхідним для успішної комунікації та професійного розвитку в більшості сфер людської діяльності.

1.2 Загальна термінологія. Поняття термінології в арабській мові

Для кожної сфери діяльності людини притаманна певна система понять, яка відображена в системі термінів певної мови. Саме поняття термінологія постає сукупністю різноманітних термінів, тобто слів, словосполучень, які позначають спеціальні поняття з певної галузі життя, науки, техніки чи мистецтва, а також сукупність усіх існуючих у тій чи іншій мові термінів. Термінологія - це "система термінів певної науки, галузі знань, мистецтва, промисловості або іншої діяльності, що відображає поняття, явища, процеси, об'єкти тощо". Поняття термін має значення слова чи словосполучення, що позначає поняття певної сфери знань чи діяльності. Різниця термінів від звичайних слів полягає в тому, що в термінах виявлена точність семантичних меж (Вакуленко, 2011, с. 131). Численні термінознавчі дослідження переконливо довели факт, що фахова лексика відіграє важливу роль у розвитку науки й техніки та здатна певною мірою визначати напрям для подальшого розроблення їхніх теоретичних положень. Як основний засіб вираження, зберігання й передавання спеціальних науково-технічних понять термінологія забезпечує формулювання проблем. Будь-яка галузь науки й техніки розвивається, спираючись на визначену й зафіксовану в термінах систему понять. О. О. Реформатський вказував на те, що мова може увійти у науку насамперед термінологією. У терміні відображаються міцні зв'язки науки й мови: він є засобом організації, упорядкування й передачі знань (Томіленко, 2015, с. 5).

Термінологія від часу свого становлення стала невід'ємним і важливим складником лексичної мовної системи. Крім того, це – невід'ємна частина наукової мови, що засвідчує досягнення кожної окремої ділянки знання на певному етапі її розвитку. Про рівень прогресу в певній галузі, а також про можливості конкретної мови щодо вираження нових наукових понять свідчить багатство та досконалість термінології, що обслуговує цю галузь (Томіленко, 2015).

В арабській мові термінологія, як і в усіх мовах, відіграє важливу роль у

граматичному аспекті мови, забезпечуючи зручне та чітке спілкування в конкретних галузях спеціалізованих знань. Еквівалентом до українського слова зі значенням "термінологія" в арабській мові є термін "المصطلحات". Відомий арабський мислитель та філолог Абу Мансур аль-Тахауї (932-1023) вирішив розпочати вивчення арабської термінології, у тому числі термінології в ісламському праві, та написав книгу "Мухтасар фі Аль-луга", де досліджував значення різних термінів та їх використання. Сучасний арабський лінгвіст та філолог Хасан аль-Халілі в своїй книзі "Арабська мова та наукова термінологія" (2010) підкреслює, що термінологія в арабській мові має важливе значення для ефективного спілкування в наукових та технічних галузях. Він також зазначає, що багато термінів були запозичені з інших мов, таких як англійська, французька та латинська, проте важливо забезпечити відповідність термінів арабським граматичним та морфологічним правилам (Мустафаєва, 2011).

Термінологія в арабській мові має давню історію. Вона починається з моменту зародження арабської літератури і науки. Відомий арабський лінгвіст Аль-Халілі ібн Ахмад писав про те, що термінологія походить від слова "ترمين" (*термін*), що означає "кінець" або "кінцевий термін". Він зазначав, що це використовується для позначення "слів, які відносяться до конкретної науки і є необхідними для її вивчення". Ще один знаменитий арабський лінгвіст та граматист Аль-Хорезмі вважав, що термінологія – це "назви, які використовуються для позначення певних предметів і явищ в науці та техніці". За словами арабського філософа та науковця Аль-Фарабі, "терміни в науці – це найважливіші інструменти, які дозволяють вивчати та розуміти природу та її закони". Питаннями терміноутворення, упорядкування, нормалізації та кодифікації арабської термінології в різних галузях діяльності займаються такі організації, як Координаційне бюро з арабізації (Arabization Coordination Bureau) у Рабаті, Академії арабської мови в Каїрі, Дамаску, Йорданії, Єгипетська асоціація з арабізації наук, національні академії наук.

Таким чином, можна зробити висновок, що термінологія в арабській мові є необхідною для розуміння наукових та технічних дисциплін. Вона має давню історію та знайшла своє застосування в різних галузях знання.

1.3 Різновиди професійної лексики в українській мові

Українська мова має різноманітну професійну лексику, яка використовується у різних галузях діяльності. Деякі з різновидів професійної лексики в українській мові належать до наступних груп:

- Медична лексика: це слова та терміни, які використовуються у медицині та описують різні стани та процедури. Наприклад: ін'єкція, електрокардіограма, інфекція, операція тощо.
- Юридична лексика: це слова та терміни, які використовуються в правовій сфері та описують різні правові поняття. Наприклад: контракт, позов, апеляція, адвокат, суд тощо.
- Технічна лексика: це слова та терміни, які використовуються у технічній сфері та описують різні процеси, механізми, матеріали тощо. Наприклад: електроніка, конструкція, механіка, робоча машина, енергія тощо.
- Економічна лексика: це слова та терміни, які використовуються в економіці та описують різні економічні процеси, показники, фінансові інструменти тощо. Наприклад: інвестиції, банк, акції, кредит, бюджет тощо.
- Наукова лексика: це слова та терміни, які використовуються у науці та описують різні наукові поняття, процеси та явища. Наприклад: експеримент, гіпотеза, теорія, публікація, наукове дослідження тощо.
- Педагогічна лексика: це слова та терміни, які використовуються в педагогіці та описують різні методи навчання, педагогічні теорії, дидактичні матеріали тощо. Наприклад: методика, педагогічний процес, знання, дисципліна, педагогічна діагностика тощо.
- Інформаційна лексика: це слова та терміни, які використовуються в інформаційній технології та описують різні інформаційні процеси, програмне забезпечення, мережі тощо. Наприклад: база даних, інтернет, програмування, сертифікат, антивірус тощо.
- Спортивна лексика: це слова та терміни, які використовуються в спорті та описують різні види спорту, правила та техніки виконання, спортивну травматологію тощо. Наприклад: тренер, фітнес, гімнастика, футбол,

баскетбол, біг тощо.

- Гастрономічна лексика: це слова та терміни, які використовуються в кулінарії та описують різні продукти, страви, кулінарні техніки тощо. Наприклад: рецепт, кулінарія, десерт, суп, м'ясо, аперитив тощо (Вакуленко, 2011).

Ці різновиди професійної лексики є лише деякими з багатого різноманіття термінів та слів, які використовуються в різних галузях діяльності та мають свої визначення.

1.3.1 Різновиди професійної лексики в арабській мові

У арабській мові також існує багато різновидів професійної лексики. Наприклад, одним з найбільш поширених є лексика, пов'язана з ісламською релігією та культурою. Ця лексика може включати терміни, пов'язані з релігійними поняттями, ритуалами та традиціями, а також терміни, що використовуються в арабських країнах для позначення традиційних ремесел та промисловості.

До прикладу візьмемо такі слова з ісламської лексики:

- صلاة – *молитва*;
- الزكاة – *данина на бідних*;
- الحج – *паломництво в Меку*.

Також в арабській мові є спеціалізована лексика для наукових дисциплін, таких як математика, фізика, хімія та біологія. Ці терміни можуть бути вивчені окремо від загальної лексики арабської мови та вимагають спеціального навчання. В даному випадку хочемо навести наступні приклади наукової лексики та лексики традиційних ремесел та промисловості:

- علم الرياضيات – *математика*;
- فيزياء – *фізика*;
- الكيمياء – *хімія*;
- علم الأحياء – *біологія*.
- النجارة – *столярне ремесло*;
- الخياطة – *швейне ремесло*;
- الفخارة – *гончарне ремесло*;

- الصيدلة – *фармацевтична промисловість*.

Крім того, в арабській мові є різні діалекти та говірки, які мають свою спеціалізовану лексику, пов'язану з різними професіями та промисловістю. Наприклад, у Єгипті існує велика кількість термінів, пов'язаних з ковальською справою, оскільки ця професія є традиційною для цієї країни. Наведемо декілька прикладів діалектної лексики (Шагаль, 2009):

- العامية المصرية – *єгипетський діалект*;
- العامية اللبنانية – *ліванський діалект*;
- العامية السورية – *сирійський діалект*.

Ці приклади є лише дрібною часткою з багатой професійної лексики, яка існує в арабській мові. Вони яскраво показують, що кожен різновид фахової лексики відображає специфіку конкретної галузі знань чи професії.

1.4 Класифікація професійно-термінологічної лексики в арабській мові

Існує кілька класифікацій професійно-термінологічної лексики в арабській мові, проте вони можуть відрізнятися в залежності від автора, підходу та мети дослідження.

Одна з класифікацій, запропонована Мухаммедом Алі Аль-Курді в його книзі "المصطلحات العربية المعاصرة في العلوم والتكنولوجيا" (Сучасна арабська термінологія в науці та технології), включає наступні різновиди професійно-термінологічної лексики:

1. Терміни, що відображають поняття, ідеї та концепти в гуманітарних науках, наприклад:

- النفسية – *психологія*
- الاجتماعية – *соціологія*
- اللغوية – *лінгвістика*

2. Терміни, що відображають поняття, явища та концепти в природничих науках, наприклад:

- الفيزياء – *фізика*
- الكيمياء – *хімія*
- الجيولوجيا – *геологія*

3. Терміни, що відображають поняття, процеси та технології в технічних науках та промисловості, наприклад:

- الكهرباء – *електрика*
- الهندسة المدنية – *цивільна інженерія*
- الهندسة الكيميائية – *хімічна інженерія*

4. Терміни, що відображають поняття та концепти в медицині та здоров'ї, наприклад:

- الطب – *медицина*
- الأمراض العصبية – *неврологія*
- الأمراض القلبية – *кардіологія*

5. Терміни, що використовуються в релігії, наприклад:

- روح – *душа*;
- قرآن – *Коран*.

Інший спосіб класифікації професійно-термінологічної лексики в арабській

мові базується на способі творення термінів і включає наступні групи:

1. Спеціальні терміни, які утворюються шляхом дієслівних форм іменника, наприклад:

- مترجم – *перекладач*;
- مؤرخ – *історик*.

2. Терміни, що утворюються за допомогою префіксів та суфіксів, наприклад:

- مشعل – *ліхтар, від магналій (magnalium)*;
- مفتاح – *ключ, від فتح – відкриття*.

3. Терміни, що утворюються шляхом складання двох або більше слів, наприклад:

- مهندس كهربائي – *електротехнічний інженер, де "مهندس" – інженер, "كهربائي" – електрик*.

Окрім того, більшість цих слів можна згрупувати в одну класифікацію. В арабській мові існує велика кількість термінів, які були запозичені з інших мов,

особливо з грецької, перської та санскриту. Ці запозичення сталися у зв'язку з розвитком науки, культури та торгівлі в Аравійському світі.

1. Термінологічна лексика, яка виникла в результаті запозичень з інших мов, наприклад:

- تاريخ – *історія* (з грец. ιστορία)
- فيزياء – *фізика* (з грец. φυσική)
- فلسفة – *філософія* (з грец. φιλοσοφία)
- كيمياء – *хімія* (з грец. χημεία)
- جبر – *алгебра* (з перс. الجبر)
- صفر – *нуль* (з санскр. शून्य)

Запозичення відображають вплив інших культур на арабський світ і свідчать про те, що арабська наука та культура не зупинялися на межах своєї країни, а взаємодіяли з іншими народами та культурами.

Враховуючи вищенаведену інформацію, можна розрізнити декілька класифікацій професійно-термінологічної лексики в арабській мові, які побудовані на різних принципах: способі творення термінів, сферою застосування термінів, різновиді поняття, яке безпосередньо описується. Така широка класифікація для професійно-термінологічної лексики вказує на відсутність детальних досліджень такої лексики.

Висновки до 1 Розділу.

Зважаючи на всю вище викладену інформацію, можна зробити декілька висновків:

По-перше, арабська мова – це одна з найстаріших мов у світі, з довгою історією та багатим культурним спадком. Ця мова є однією з найбільш поширених у світі, з великою кількістю носіїв та різноманітними діалектами.

По-друге, арабська мова має складну термінологію, що включає багато фахових термінів у різних галузях знань, таких як релігія, наука, техніка, право та інші. Ця термінологія має витоки з ісламської культури та науки, що розвивалася на арабськомовних територіях. За способом утворення термінів арабська професійно-термінологічна лексика поділяється за: термінами, що описують

концепції, ідеї та поняття в певній галузі; способом утворення термінів та за походженням лексики.

По-третє, система класифікації термінологічних структур арабської мови дуже розгалужена та узагальнена. Необхідно проаналізувати та дослідити багато сфер людської діяльності для звуження класифікацій фахової термінології, що дозволить систематизувати та деталізувати знання арабської мови для багатьох професій.

Отже, можна зробити висновок, що знання Арабської мови та термінології є важливим для розвитку культурних та професійних зв'язків з арабськомовними країнами. Ці знання можуть допомогти розуміти та оцінювати різноманітні аспекти арабської культури та науки, що в свою чергу сприятиме покращенню взаєморозуміння між народами та розвитку економічних зв'язків. Розуміння термінології у різних галузях знань та її вивчення є фундаментально важливими для успішної комунікації та співпраці з арабськомовними партнерами.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ВЖИВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АРАБСЬКІЙ МОВІ

2.1. Практичне застосування біологічної лексики в сучасній арабській мові

В даний час багато галузей науки і техніки в арабських країнах використовують англійську, французьку та інші європейські мови, а викладання медицини, біології, фізики здійснюється в більшості вузів англійською та французькою. У зв'язку з цим Міжарабська організація з питань освіти, культури та науки (ALECSO – The Arab League Educational, Cultural and Scientific Organization) розробляє програми та плани арабізації цих сфер, а саме – розвиток арабської культури, науки та освіти, використовуючи арабську мову як мову навчання та наукового дослідження, так і термінологічне найменування арабською мовою наукових понять, які виникли та сформувалися іншими мовами.

В арабській біологічній термінології поширене явище варіативності (графічні варіанти термінів, синонімія, використання іншомовних слів як синонімів або пояснень до арабських термінів), що свідчить про те, що вона знаходиться в процесі становлення і потребує впорядкування та стандартизації. Розглянемо основні способи формування біологічних термінів в арабській мові:

1. Вживання суто арабського терміна. До прикладу термінів, утворених цим способом, візьмемо наступні:

- الجسم – тіло
- الكائن الحي – живий організм
- الجين – ген
- التزاوج – схрещування, хрещення

2. Калькування. Вирізняють два види калькування – семантичне, тобто передачу значення іноземного терміна арабським словом, і структурно-семантичне, тобто копіювання як значення, а й форми слова. Приклади

семантичних калъок:

- الشكل الحيائي للنباتات – *життєва форма рослин*;
- الدورة الدموية – *кровообіг*;
- بصل الشعري – *волосяна цибулина*.

3. Іноземні запозичення (частіше латинські, англійські та французькі). До прикладу візьмемо наступні слова:

- فيتامين – *вітамін*;
- فيروس – *вірус*;
- أزوت – *азот*.

4. Утворення складених слів. Цей спосіб зустрічається доволі рідко, наприклад:

- بِرْمَائِيَّاتٌ – *земноводні*, від слів: الماء – *вода*, بَرٌّ – *земля, суша*;
- أكسيد مائيّ – *гідроксид*.

5. Аббревіатури. В арабській мові аббревіатури не є дуже популярними, розглядаючи біологічну лексику, ми наведемо назву нуклеїнової кислоти:

- الحرن, скор. الحمض الريبي النووي – *рибонуклеїнова кислота, РНК*;
- الدنا – від англ. Deoxyribonucleic acid (DNA) – *дезоксирибонуклеїнова кислота, ДНК* (Білозьорова, 2009).

Для прикладу наведемо уривок біологічного тексту з книги "Світ тварин" Абдула Азіза Аль-Алаві та розібрати деякі біологічні терміни на його прикладі:

"أظهرت النتائج أن الضوء الشمسي والتغذية الملائمة كانتا عاملين مؤثرين على نمو الأحياء المائية. وكانت الأصناف الموجودة في المياه العذبة تتكون بشكل رئيسي من الأعوار والأشنيات، والتي كانت تتغذى بشكل مباشر على العوالق النباتية والأحياء الدقيقة. كما تم الإشارة في الدراسة الحالية إلى أن الأحياء المائية تحتاج إلى مستوى معين من الأكسجين في المياه للنمو الصحيح والتكاثر. ومن المهم أن يتم تحديد مستوى الأكسجين في المياه بشكل منتظم للتأكد من أن البيئة تدعم النمو الصحيح للأحياء المائية".

З тексту вище можна виділити наступні термінологічні одиниці:

- الضوء الشمسي – *сонячне світло*, суто арабський біологічний термін;
- التغذية الملائمة – *правильне харчування*, термін, складений з

калькування з французького та арабського слів;

- الأحياء المائية – *водні організми*, суто арабський біологічний термін;
- الأصناف – *види*, суто арабський термін.
- المياه العذبة – *прісноводні водойми*, складений арабський термін;
- الأعوار – *планктон*, термін, запозичений з французької мови;
- الأشنات – *лишайники*, термін, запозичений з французької мови.

Наведемо уривок біологічної статті про аналіз водного середовища для детальнішого розбору:

"تحليل البيئة المائية في الحوض الشرقي لنهر الليطاني، جنوب لبنان"

تقوم هذه الدراسة بتحليل البيئة المائية في الحوض الشرقي لنهر الليطاني في جنوب لبنان، وتهدف إلى تقييم تأثير الأنشطة البشرية وتغيرات المناخ على البيئة المائية والتنوع الحيوي فيها. تم جمع العينات من المياه والحيوانات المائية والنباتات المائية وتحليلها باستخدام تقنيات مختلفة، بما في ذلك التقنيات الجزيئية والوراثية. توصلت الدراسة إلى أن هناك تأثيرًا كبيرًا للأنشطة البشرية على البيئة المائية في الحوض الشرقي لنهر الليطاني، وخاصة بالنسبة للمعادن والعناصر الكيميائية. وتشير الدراسة إلى أن تحسين إدارة الموارد المائية والزراعية والصناعية يمكن أن يساعد في الحد من تأثير الأنشطة البشرية على البيئة المائية والحفاظ على التنوع الحيوي في الحوض الشرقي لنهر الليطاني.

Використані термінологічні одиниці:

- الكائنات الحية – *живі істоти* – суто арабський термін;
- النظام البيئي – *екосистема* – суто арабський термін;
- الكائنات الحية الدقيقة – *мікроорганізми* – калькування з різних мов та складений термін;
- الفصائل – *класи* – калькування з різних мов;
- الطحالب – *водорості* – іноземне запозичення з грецької мови (algae – водорості);
- الفقاريات – *хребетні* – іноземне запозичення з грецької мови (vertebrata – хребетні);
- السلسلة الغذائية – *харчовий ланцюг* – калькування з різних мов.

Таким чином, основними способами утворення арабських біологічних термінів є термінування слів загальнолітературної мови, калькування іноземних термінів, запозичення, утворення складних слів, аббревіація. Перевага надається калькуванню та запозиченню іноземних, переважно грецьких та французьких термінів. Створення

таких еквівалентів на основі іноземної лексики є найпростішим способом створення термінів. Однак лексична, фонетична і морфологічна системи арабської мови погано пристосовані для засвоєння запозичень з європейських мов, тому в подальшому, у міру складання та впорядкування арабської біологічної термінології, можна очікувати витіснення багатоскладових запозичень кальками, а також додання арабізованої форми деяким запозиченням. Найбільш проблематична зона в перекладі біологічної лексики на українську мову полягає в тому, що дуже велика кількість термінів була утворена за допомогою змішування з іншими мовами або ж арабізації вже наявних іноземних термінів. Для удосконалення точності переданої інформації необхідно створити спеціалізовані словники з арабської мови на українську, написані фахівцями в цій галузі.

2.2 Практичне застосування юридичної лексики в сучасній арабській мові

Юридична лексика та її специфічна термінологія застосовується у великій кількості сфер людського життя в арабських країнах. У всіх галузях національного життя, які мають певний процес регулювання правовими нормами задля вдосконалення відносин між людьми, притаманні юридичні терміни загального вжитку та технічні терміни. Найяскравішим прикладом однієї з зазначених сфер є Конституція – головний державний документ в кожній країні, тобто закон, який визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування представницьких, виконавчих та судових органів влади, виборчу систему, права й обов'язки держави, суспільства та громадян.

Головною проблемою перекладу арабських складних юридичних термінів та термінів-словосполучень є їх багатозначність не лише в різних галузях науки, але й всередині самого юридичного тексту.

Переклад арабських складних юридичних термінів складається з двох основних процесів – аналітичної та синтетичної. Велику роль під час перекладу словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміну, оскільки ними

можуть бути не лише слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну.

За функціональною поширеністю юридичні терміни поділяються на:

1. Загальноживані, наприклад:
  - شريك – співучасник;
  - شاهد – свідок.
2. Спеціально-юридичні, які є зрозумілими лише фахівцям, наприклад:
  - ظروف مخففة – пом'якшувальні обставини;
  - تزوير – контрафакція, підробка.
3. Спеціально-технічні, які відображають терміни-складові інших галузей, які використовуються в законодавстві, наприклад:
  - قواعد المرور – правила дорожнього руху;
  - حق الانتخاب – виборче право (Троєглазова, 2013).

З огляду на це, нижче наведені приклади та уривки з Конституції Сирійської республіки (دستور الجمهورية العربية السورية):

المادة 1

الجمهورية العربية السورية دولة ديمقراطية ذات سيادة تامة، غير قابلة للتجزئة، ولا يجوز التنازل عن أي جزء من أراضيها، وهي جزء من الوطن العربي. الشعب في سورية جزء من الأمة العربية (Al Rikabi, 2017, стаття العربية السورية)

1)

У запропонованому уривку Конституції Сирійської республіки (دستور الجمهورية العربية السورية) такі слова, як: الجمهورية – республіка, دولة – держава, ديمقراطية – демократичний, سيادة – суверенітет, جزء – частина, є класифікованими видами юридичної термінології в арабській мові, а саме – загально-правовими термінами, які зрозумілі для всіх верств населення.

Розглянемо нижче поданий уривок судового рішення у справі поновлення договору та строків, якщо орендар залишається бенефіціаром:

حكم قضائي – العقد يتجدد بشروطه الأولى ولمدة غير محددة إذا بقى المستأجر منتفعاً.
 كما اطلعت على عقد إيجار يزعم إبرامه بين وكيل المدعين (م) والمدعى عليه يتضمن اتفاق الطرفين على إيجار الشقة محل نظر هذه الدعوى ببديل ايجار سنوي مقداره (8,000,000) ثمانية ملايين دينار لاتخاذ مكتب ومدة العقد من

2009/4/1 ولغاية 2010/3/31 ومذيل بتوقيع يعزى للطرفين واطلعت المحكمة على الإنذار العدد 33059 في 2011/8/3 والمسير من المدعين الى المدعى عليه بواسطة الكاتب العدل في الكرامة والمتضمن إنذار المدعى عليه بدفع بدلات إيجار الشقة محل نظر هذه الدعوى للفترة من 2010/4/1 ولغاية تاريخ تسبير الإنذار والبالغة (11,333,000) أحد عشر مليون وثلاثمائة وثلاثة وثلاثون الف دينار خلال مدة خمسة عشر يوم وبخلافه سيضطرون لمقاضاته للمطالبة بالحقوق أعلاه وفسخ عقد الإيجار مع التعويض. (Zumout, 2005)

В зазначеному уривку представлено декілька типів юридичної термінології арабської мови, а саме – загальноправові та спеціально-юридичні терміни. Прикладами можуть слугувати наступні визначення: *منتفعا* – *бенефіціар*, *المستأجر* – *орендар*, *المدعى* – *адвокат позивача*, *وكيل المدعين* – *договор оренди*, *عقد إيجار* – *договор*, *العقد* – *відповідач*, *الكاتب العدل* – *попередження*, *الإنذار* – *позов*, *حق* – *обвинувачення*, *مقاضاة* – *доплата за оренду*, *بدلات إيجار*, *نотاريус* – *компенсація*, *تعويض* – *розірвати договор оренди*, *فسخ عقد الإيجار* – *право*.

Ще одним гарним уривком з прикладами багатьох юридичних термінів є наступний текст:

قانون المرور القطري تضمن في مواده التي بلغت 106 مواد ضوابط تسجيل وترخيص المركبات الميكانيكية، وترخيص الشركات والمعارض ومدارس التعليم ذات الصلة بالمركبات الميكانيكية، فضلا عن قواعد المرور وآدابها ومحظورات السياقة في الطريق العام، والتزامات المشاة، وقواعد والتزامات نقل الركاب وحمولة المركبة وأوزانها، ورخص السوق وأنواعها، والتزامات المرخص له بالسوق، والتدابير والاجراءات الإدارية، والعقوبات المقررة للمخالفين والتي تحدد بعدد النقاط التي يقوم بها قائد المركبة والتي تحدد حسب المخالفة التي يتم تحريرها.

(Zumout, 2005)

У вище зазначеному уривку ми маємо змогу побачити приклади технічної юридичної термінології, наприклад: *قانون المرور* – *закон про правила дорожнього руху*, *قواعد المرور* – *ліцензія на механічний транспортний засіб*, *المركبات الميكانيكية* – *правила дорожнього руху*, *الطريق العام* – *шосе, траса*, *التزامات نقل الركاب* – *обов'язки перевезення пасажирів*, *المرخص* – *ліцензіат*, *رخص السو* – *водійське посвідчення*, *الاجراءات* – *адміністративні процедури*, *العقوبات* – *штрафи, санкції, тощо*.

Підсумовуючи всі наведені уривки текстів та їх переклади, можна зробити висновок, що усі типи класифікації юридичних термінів використовуються у різних сферах вжитку юридичної лексики арабською мовою, але найпоширенішим видом вживаної юридичної лексики є саме спеціально-юридичні терміни, що означає, що

вправному перекладачу необхідно знати та правильно оперувати фаховими термінами, адже точність перекладу залежить саме від вільного володіння інформацією в даній сфері. Саме тому ми вважаємо, що галузь юридичної термінології необхідно вивчати та аналізувати саме фахівцями юридичної справи.

Юридична наука оперує всіма термінами нормативних актів, тобто термінологія науки містить як законодавчі терміни, так і інші терміни, що не закріплені в нормативно-правових актах, а використовуються в інших сферах суспільних відносин.

В арабській юридичній термінології зустрічаються переважно складні терміни та терміни-словосполучення. Головною проблемою перекладу арабських юридичних термінів є їх багатозначність в усіх сферах юридичних та неюридичних галузях.

Юридична наука та її принципи широко застосовуються в арабських державах, тому знання класифікації юридичних термінологічних одиниць арабської літературної мови є необхідним для коректного перекладу нормативно-правових актів, документів, законів, тощо.

2.3 Практичне застосування інформативної лексики в сучасній арабській мові

На сьогоднішній день із застосуванням комп'ютерів та Інтернету, що проникли і проникають у всі галузі людства, пов'язана велика частка діяльності, починаючи від кас у магазинах, залізничних відділень до космічного супутника. Отже, терміни інформатики, що представляють основний пласт комп'ютерної та Інтернет-лексики, поширені у багатьох регіонах Близького Сходу та Північної Африки.

Проблеми перекладу термінів інформатики стосуються лінгвістичних аспектів, що полягають у синонімії, полісемії, омонімії, невідповідності граматичних категорій, а також факторів, пов'язаних із професійними якостями перекладача, у тому числі недостатні фонові знання, незнання словотвірних ресурсів. Не менш проблематичним є питання про відсутність спеціальних арабсько-українських та українсько-арабських словників, здатних надати істотну допомогу перекладачеві.

До видів комп'ютерної лексики в арабській мові відносяться:

1. Терміни, що складаються з арабських слів, наприклад:

- بريد إلكتروني – *електронна пошта*;
- شبكة الإنترنت – *Інтернет*;
- 2. Запозичення з інших мов, особливо з англійської мови, наприклад:
  - كومبيوتر – *комп'ютер*;
  - فيروس – *вірус*;
- 3. Калькування, тобто утворення термінів за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові, наприклад:
  - مفتاح الويب – *браузер* (буквально "ключ до вебу").
  - موقع إلكتروني – *веб-сайт* (буквально "електронне місце");

За сферою застосування, комп'ютерну термінологію можна розділити на терміни, що стосуються:

1. Апаратного забезпечення, наприклад:
  - قرص صلب – *жорсткий диск*;
  - معالج – *процесор*;
  - كارت شاشة – *відео карта*.
2. Операційних систем, наприклад:
  - نظام التشغيل – *операційна система*;
  - ويندوز – *Windows*;
  - ماك – *macOS*;
  - لينوكس – *Linux*.
3. Мережевих технологій та програмного забезпечення, наприклад:
  - شبكة – *мережа*;
  - راوتر – *роутер*;
  - بروتوكول – *протокол*;
  - اتصال بدون أسلاك – *бездротове підключення*.
4. Терміни мережі Інтернет, наприклад:
  - شبكة الإنترنت – *Інтернет*;
  - موقع ويب – *веб-сайт*;
  - بريد إلكتروني – *електронна пошта* (Мустафаєва, 2011)

Наведемо приклад уривку тексту з вживанням комп'ютерної термінології з книги " مقدمة عن علوم الحاسب " Ахмеда Абуль-Фатеха:

"البرامج التي تعتمد على الذكاء الاصطناعي AI تشمل جميع البرامج التي تستخدم تقنيات الذكاء الاصطناعي لتحسين الأداء وتحسين التنبؤ. تتضمن هذه البرامج الروبوتات ونظم تحليل البيانات وتعلم الآلة والتصنيف الآلي والمزيد. وتعد هذه البرامج مفيدة للغاية في المجالات التي تتطلب القدرة على التنبؤ وتحليل البيانات الضخمة، مثل علوم الحاسوب والإحصاء والتجارة وعلوم البيانات والطب والتعليم والعديد من المجالات الأخرى."

У вищенаведеному тексті було використано наступні термінологічні слова та словосполучення:

- الذكاء الاصطناعي – *штучний інтелект* – суто арабський термін;
- تحسين الأداء – *покращення продуктивності* (калькування, за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові);
- تحسين التنبؤ – *покращення передбачення* (калькування, за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові);
- الروبوتات – *роботи* (запозичення з англійської мови);
- نظم تحليل البيانات – *системи аналізу даних* (запозичення з арабської мови);
- تعلم الآلة – *машинне навчання* (калькування, за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові);
- التصنيف الآلي – *автоматична класифікація* (калькування, за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові).

Наведемо ще один з прикладів комп'ютерного тексту арабською мовою зі статті "أمن الكمبيوتر والإنترنت" ("Комп'ютерна безпека та Інтернет"). У цій статті розглядається питання безпеки комп'ютерної системи та Інтернету, а також методи захисту від різних видів загроз:

"يجب أن يتم تحديث برامج الحماية والمضادة للفيروسات بانتظام، وتركيب جدار حماية وتحديث البرامج والتطبيقات المثبتة على الجهاز بانتظام. يجب أن يتم تجنب تثبيت البرامج والتطبيقات من مصادر غير موثوقة، وتفعيل خاصية الرمز السري للجهاز وحساب المستخدم. ويجب أن يكون الرمز السري للجهاز قويًا وصعب التخمين، ويجب تغييره بانتظام."

У цьому уривку вжито різні терміни, пов'язані з комп'ютерною безпекою, наприклад:

- برامج الحماية – *програми захисту*, від англ. *protection software* – утворено способом калькування або запозичення з англійської мови.
- المضادة للفيروسات – *антивірусні програми*, від англ. *antivirus software* – утворено способом калькування або запозичення з англійської мови.
- جدار حماية – *фаєрвол*, від англ. *firewall* – утворено способом калькування або запозичення з англійської мови.
- التطبيقات المثبتة – *встановлені програми* – складений термін;
- الرمز السري – *пароль* – утворено способом калькування з англійської мови
- حساب المستخدم – *користувацький обліковий запис* – утворено способом калькування з англійської мови.

Ці терміни стали вжитком в арабській мові за останні десятиліття, і вони є невід'ємною частиною комп'ютерної термінології в арабській мові.

За останні десятиліття комп'ютерна технологія стала надзвичайно важливою складовою життя суспільства в цілому, і тому створення та використання відповідної комп'ютерної лексики є дуже важливим. У арабській мові, як і в інших мовах, комп'ютерна лексика складається з термінів, які утворюються за допомогою різних методів, таких як: терміни, які складаються з арабських слів; запозичення з інших мов, особливо з англійської мови; калькування, тобто утворення термінів за аналогією з вже існуючими термінами в арабській мові.

Проблема перекладу комп'ютерних термінів з арабської мови на українську мову полягає у тому, що багато термінів не мають точного еквіваленту в українській мові. Це може призвести до різного розуміння термінів, або до виникнення нових термінів, які не завжди точно відображають сутність оригінального терміну.

Отже, для забезпечення ефективного і точного перекладу комп'ютерних термінів з арабської мови на українську мову необхідно постійно вдосконалювати наукові дослідження в цій області, а також розробляти нові терміни, які б точно відображали сутність технічних термінів і були зрозумілі для україномовних користувачів.

Висновки до 2 Розділу.

Ми з'ясували, що арабська мова містить в собі багато термінів з біології, інформативних наук та юриспруденції, що стає дедалі важливішим у світі, де глобалізація і культурний обмін є нормою. Вживання біологічної лексики в арабській мові стає дедалі різноманітнішим, адже багато термінів утворені шляхом змішування декількох мов (калькування), що може ускладнити процес розуміння написаного тексту. Щодо практичного використання юридичної термінології, то найчастіше ми можемо зустріти спеціально-юридичні терміни, які є зрозумілими лише для фахівців цієї справи, окрім цього дана лексика часто використовується не тільки в юридичній галузі, що може збити з пантелику перекладача. Вживана комп'ютерна лексика арабської мови має занадто багато технічних термінів, які не мають свого еквіваленту в українській мові, через це виникають певні проблеми під час перекладацької діяльності. Проблемами перекладу можуть слугувати наступні причини: відсутність прямого відповідника українською мовою, діалектність мови, що ускладнює процес перекладу, а також вживання термінологічних одиниць певної сфери у інших галузях, багатозначність та синонімічність термінів можуть передавати не точні значення. Коректний переклад таких термінів з арабської на українську мову є дуже важливим, оскільки помилки у такому перекладі можуть мати серйозні наслідки, адже це сфери точних наук, де кожне слово має велику цінність. Тому правильний переклад термінологічних одиниць з арабської на українську мову є ключовим фактором для забезпечення точності та якості комунікації між арабськомовними та україномовними фахівцями в різних сферах діяльності.

ВИСНОВКИ

Курсова робота з теми "Професійно-термінологічна лексика в арабській мові" досліджує вживання юридичної, біологічної та комп'ютерної лексики в арабській мові. Робота включає розділи, присвячені детальному аналізу кожної з цих сфер лексики, а також проблемам перекладу цієї лексики на українську мову. Однією з найпоширеніших проблем при перекладі термінології з арабської на українську є відмінність між арабською та українською мовами. Часто арабські терміни не мають прямого відповідника в українській мові, що ускладнює їх переклад. Проблеми перекладу термінів з юридичної, біологічної та комп'ютерної лексики арабської мови на українську можуть бути наступними:

- Відсутність еквівалентів. Це може статися, якщо поняття арабської лексики немає точного відповідника в українській мові.
- Різниця у поняттях. Одне і те ж поняття в різних культурах може мати різне тлумачення, тому перекладач повинен розуміти культурні та правові нюанси обох мов.
- Відмінності в граматиці. Арабська мова має досить складну граматику, тому перекладач повинен мати ґрунтовні знання в її особливостях, щоб правильно передати значення терміну.
- Технічна складність. У випадку комп'ютерної лексики, де терміни можуть бути дуже технічними та специфічними, перекладач повинен мати досвід та знання відповідної технічної галузі.
- Полісемія. Термін може мати кілька значень в залежності від контексту, тому перекладач повинен визначити правильне значення терміну відповідно до контексту.
- Неоднозначність термінів. Терміни можуть мати багато значень, у таких випадках перекладач повинен звернути увагу на контекст та зв'язані терміни для з'ясування правильного значення.

У розділі про юридичну лексику досліджуються основні терміни, які

використовуються в арабській правовій системі. За функціональною поширеністю юридичні терміни поділяються на загальнозживані, спеціально-юридичні та спеціально-технічні. У випадку юридичної лексики, багато термінів мають специфічне значення, яке потрібно передати точно і без помилок.

Щодо розділу про біологічну лексику, було досліджено основні терміни, які використовуються в арабській медицині та біології. Основними способами утворення біологічної лексики в арабській мові є: суто арабські терміни, калькування з декількох мов, іноземні запозичення, абрєвіатури та складання декількох лексичних одиниць в одну термінологічну. У біологічній лексиці, проблемою може стати незнання точного терміну на українській мові, або різні підходи до класифікації живих організмів у різних країнах.

У розділі про комп'ютерну лексику досліджуються основні терміни, які використовуються в арабській комп'ютерній техніці та програмуванні. Дана лексика утворюється наступним чином: калькування з різних мов, суто арабські терміни та іншомовні запозичення. Також комп'ютерну лексику поділяють за сферою застосування: апаратні забезпечення, операційні системи, програмні забезпечення, терміни Інтернету. У комп'ютерній лексиці, проблемою може бути швидка зміна технологій та термінів, які можуть бути новими для перекладача. Додатково, різні діалекти та варіації арабської мови можуть ускладнити переклад термінологічних одиниць. Ці проблеми підкреслюють важливість дотримання стандартів та правил перекладу для забезпечення точності та якості перекладу термінів з арабської мови на українську.

Для покращення якості перекладу термінологічних одиниць будь-якої сфери необхідно створити окремі термінологічні словники та електронні бази даних, які б містили цю лексику, залучати фахівців з відповідних галузей для перекладу окремих термінів та тлумачення їх значень, розробити спеціальні програми перекладу, які дозволяли б перекладати термінологічну лексику з високою точністю, а також враховувати культурні та історичні особливості країн, де вживається арабська мова, що може допомогти зрозуміти контекст вживання термінів та їх відповідні еквіваленти в українській мові.

АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ

الدول العربية وقنصلياتها من أقوى الحكومات في العالم. لذلك ، من الضروري أن تدرس بمزيد من التفصيل نظرائها من المفردات المصطلحات المهنية ونظرائهم من المفردات المهنية الأوكرانية.

يتناول البحص الدراسي موضوع "المفردات المهنية والمصطلحات في اللغة العربية" استخدام المفردات القانونية والبيولوجية والحاسوبية في اللغة العربية.

كان الغرض من هذه الدراسة هو: تحديد الجوانب الإشكالية الرئيسية في ترجمة مفردات المصطلحات المهنية للغة العربية إلى اللغة الأوكرانية ، ولا سيما في الطب والقانون والمعلوماتية ، وطرق تحسين جودة ودقة اللغة العربية. ترجمة الوحدات الاصطلاحية للغة العربية.

يتضمن العمل أقسامًا مخصصة لتحليل مفصل لكل مجال من مجالات المفردات هذه ، بالإضافة إلى مشاكل ترجمة هذه المفردات إلى الأوكرانية. يعد الاختلاف بين اللغتين العربية والأوكرانية من أكثر المشكلات شيوعًا عند ترجمة المصطلحات من العربية إلى الأوكرانية. في كثير من الأحيان ، ليس للمصطلحات العربية نظير مباشر في اللغة الأوكرانية ، مما يعقد ترجمتها. يفحص القسم الخاص بالمفردات القانونية المصطلحات الرئيسية المستخدمة في النظام القانوني العربي. يستكشف قسم مفردات الكمبيوتر المصطلحات الرئيسية المستخدمة في هندسة وبرمجة الكمبيوتر باللغة العربية. بالنسبة للقسم الخاص بالمفردات البيولوجية ، تم استكشاف المصطلحات الرئيسية المستخدمة في الطب العربي وعلم الأحياء.

في دوراتنا الدراسية، حددنا الأنواع الرئيسية للمصطلحات القانونية باللغة العربية وخصائصها المميزة وحددنا الصعوبات في ترجمة أنواع مختلفة من المفردات القانونية.

من أجل تحسين جودة ترجمة وحدات المصطلحات في أي مجال ، من الضروري إنشاء قواميس مصطلحات وقواعد بيانات إلكترونية منفصلة تحتوي على هذه المفردات ، وإشراك متخصصين من المجالات ذات الصلة لترجمة مصطلحات معينة وتفسير معانيها ، وتطوير خاص برامج الترجمة التي من شأنها أن تسمح بترجمة المفردات المصطلحات بدقة عالية ، وكذلك تأخذ في الاعتبار السمات الثقافية والتاريخية للبلدان التي تستخدم فيها اللغة العربية ، والتي يمكن أن تساعد في فهم سياق استخدام المصطلحات وما يقابلها في اللغة الأوكرانية.

حددنا في مقرراتنا الأنواع الرئيسية للمصطلحات المهنية في اللغة العربية وخصائصها المميزة ، وكشفنا عن صعوبات ومشاكل ترجمة أنواع مختلفة من المفردات القانونية.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Баранов, Х. К. (1970). *Арабско-русский словарь*. В 2 Томах. Советская Энциклопедия.
- Білозьоров, Є. В, Власенко, В. П., Горова, О. Б., Завальний, А. М., Заяць, Н. В., Гусарєва, С. Д., Тихомирова, О. Д. (2017). *Теорія держави та права*. Київ, НАВС. Освіта України. 14–18.
- Білозьорова, А. (2009). О некоторых особенностях арабской биологической терминологии и номенклатуры. *Вестник Челябинского государственного университета*. 98–102.
- Вакуленко, М. О. (2010). Термін і термінологія: Сучасні уявлення та концепції. *Проблеми семантики слова, речення та тексту* (25), (52–68).
- Калюжний, Р. А. (2016). Юриспруденція: Від витоків до сучасності. *Юридичний вісник*, 40(3), 32–38.
- Клочко, М. І. (2010). Види юридичних термінів. *Університетські наукові записки* (2), 18–22.
- Мустафаєва, А. А. (2011). *Современная арабская терминология: Формирование и проблемы перевода (на материале терминологии информатики)*. Казахский национальный университет имени аль-Фараби. 114–139.
- Синькова, О. (2007). *Способы словообразования компьютерной терминологии в арабском литературном языке (на материале современной прессы)*. Москва. 112–134.
- Троеглазова М. М. (2013). *Теоретичні засади дослідження юридичної термінології сучасної арабської літературної мови*. Сходознавство, (64), 127–139.
- Шагаль, В. Э. (2006). *Арабизация и проблемы перевода*. (2). 107–118.
- Abuelfateh, A. (2020, 27 жовтня). *مقدمة عن علوم الحاسب*. Computer Science. <https://abuelfateh.com/blog/علوم-الحاسب-مقدمة-computer-science/>
- العالمي الحيواني (2010). ع. العلوي
- المصطلحات العربية المعاصرة في العلوم والتكنولوجيا (2012). ع. م. الكردي

تحليل البيئة المائية في الحوض الشرقي لنهر الليطاني، جنوب لبنان

<https://www.biodiv.gov.lb/ar/NewsDetails>

خطاب سمو الشيخ عبدالله بن زايد آل نهيان وزير الخارجية والتعاون الدولي لدولة الإمارات العربية المتحدة أمام الإمارات العربية المتحدة (2020, 29 вересня). المناقشة العامة للدورة 75 للجمعية العامة للأمم المتحدة

وزارة الخارجية والتعاون الدولي. <https://www.mofaic.gov.ae/ar-ae/mediahub/speeches-and-statements/01-10-2020-uae-unga-75>

(2012). دستور الجمهورية العربية السورية

constituteproject.org. https://www.constituteproject.org/constitution/Syria_2012.pdf?lang=ar

[ang=ar](#)